

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBĖS KONTROLĖS 2011 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2012 m. kovo 23 d. Y-1
Vilnius

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

TURINYS

VALSTYBĖS KONTROLIERĖS ĮŽANGINIS ŽODIS	3
SVARBIAUSI 2011 METŲ DARBAI	5
VALSTYBĖS KONTROLĖS VAIDMUO	6
2011–2015 METŲ VALSTYBINIO AUDITO STRATEGIJA	8
VALSTYBINIS AUDITAS 2011 METAIS	10
FINANSINIS (TEISĖTUMO) AUDITAS	11
VEIKLOS AUDITAS	19
INSTITUCIJOS VEIKLOS RODIKLIAI	22
VALDOMI IŠTEKLIAI	23
BENDRADARBIAVIMAS IR PARTNERYSTĖ	26
KITI VALSTYBĖS KONTROLĖS DARBAI	31
PRIEDAI	33

VALSTYBĖS KONTROLIERĖS ĮŽANGINIS ŽODIS

Baigėme 2011 metų darbus, suplanuotus pagal Konstitucijos ir Valstybės kontrolės įstatymo nuostatas. Siekdami, kad valstybės turtas ir finansai būtų naudojami racionaliai ir efektyviai, pernai atlikome 22 veiklos ir 67 finansinius (teisėtumo) auditus. Finansinių (teisėtumo) auditų metu įvertinome 82 proc. visų 2010 m. panaudotų valstybės biudžeto asignavimų 35 valstybės institucijose, įstaigose ir 17 savivaldybių. Taip pat atlikome auditus keturiuose fonduose, aštuonis Europos Sąjungos paramos auditus, Seimui pateikėme keturias išvadas: dėl valstybės biudžeto vykdymo, valstybės skolos, valstybės turto ataskaitų ir 2012 metų valstybės biudžeto projekto. Veiklos auditus atlikome 65 subjektuose.

Įgyvendindami 2011 metų valstybinio audito programą, prioritetine veiklos sritimi pasirinkome viešuosius pirkimus. Atlikome didelės apimties viešųjų pirkimų sistemos apžvalgą, kuri atskleidė esmines viešųjų pirkimų sistemos problemas ir trūkumus. Ne mažiau dėmesio viešiesiems pirkimams skirsime ir ateityje.

Atlikdami finansinius (teisėtumo) auditus pateikėme daugiau nei 800 rekomendacijų. Džiugu, kad nurodytos klaidos jau audito metu buvo pradėtos taisyti, o šiuo metu bemaž 80 proc. rekomendacijų jau įgyvendintos. Pagal Valstybės kontrolės 2011 metais atliktų finansinių (teisėtumo) auditų rekomendacijas valstybės turto buvo atstatyta daugiau nei už 19 mln. Lt, o į valstybės biudžetą sugrąžinta daugiau nei 11 mln. Lt.

Atlikdami finansinius (teisėtumo) auditus nustatėme daugiau nei 900 teisės aktų pažeidimų. 2011 metais, lyginant su 2010-aisiais, nustatėme dukart daugiau viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų

pažeidimų. Valstybės kontrolerius ir pavduotojai dėl reikšmingų pažeidimų priėmė penkis sprendimus, kuriais vadovaujantis tarnybos ir drausminėn atsakomybėn patraukti septyni asmenys, į valstybės biudžetą grąžinta daugiau nei 63 tūkst. Lt.

Veiklos auditus atlikome 10-yje viešojo sektoriaus veiklos sričių. Daugiausia – valstybės turto ir finansų valdymo srityje. Nustatėme, kad dažniausiai pasitaikančios problemos yra susijusios su veiklos rezultatyvumo užtikrinimu.

2011 metais pradžioje patvirtinome 2011–2015 m. valstybinio audito strategiją, kurios vienas iš pagrindinių tikslų – didinti valstybinio audito poveikį.

2011 metais vykęs intensyvus pasirengimas darbui pagal Tarptautinius audito standartus – jau finišo tiesiojoje. 2012 metais valstybinių auditorių veikloje bus atverstas naujas puslapis – finansiniai (teisėtumo) auditai bus atliekami vadovaujantis Tarptautiniais audito standartais.

Pernai pirmą kartą parengėme 2008–2009 m. vykdytų valstybinių veiklos auditų rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą. Nustatėme sritis, kuriose daugiausia neįgyvendintų rekomendacijų, analizavome jų neįgyvendinimo priežastis, įgyvendintų rekomendacijų poveikį atskiroms viešojo sektoriaus valdymo sritims.

Siekdami, kad valstybės institucijose ir įstaigose valstybės turtas ir finansai būtų tvarkomi taip, kaip nurodyta teisės aktuose, mes ne tik audituojame subjektus, bet ir atliekame aiškinamąjį darbą. Norėdami užkirsti kelią klaidoms, surengėme susitikimą su ministerijų kancleriais ir finansinių padalinių vadovais, kur aptarėme sisteminius pažeidimus. Problemas, kurios kyla tvarkant mokslo institucijų finansus ir disponuojant joms patikėtu valstybės turtu, analizavome sukviėtą aukštųjų mokyklų atstovus. Auditų metu nustatę pažeidimus ar klaidas, nedelsdami apie jas informuojame subjektą ir pateikiame pasiūlymus, kaip jas taisyti.

Norėdami sužinoti nuomonę apie atliktų auditų naudą ir kokybę, atlikome audituotų institucijų apklausą. Aukštais balais įvertinta valstybinių auditorių darbo kokybė ir bendradarbiavimas rodo, kad Valstybės kontrolės veiklos kryptis ir priemonės yra teisingos.

Valstybės kontrolės, kaip aukščiausiosios audito institucijos, veiklos pažangą įvertino ir nepriklausomas auditas, atlikęs išorinį veiklos vertinimą.

Siekdami darniai dirbti su visomis institucijomis, kurių veikla susijusi su Valstybės kontrolės funkcijomis, vertiname bendradarbiavimą ir stengiamės jį nuolat

plėtoti. Institucijų, su kuriomis bendradarbiavimą grindžiame sutartimis, gretas 2011 metais papildė 19 savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų. Kadangi personalo kaitos lūkesčius siejame su šiandien dar studijuojančia jauna karta, bendradarbiavimo dokumentus pasirašėme su audito ir finansų srities specialistų rengimo kalvėmis – Vilniaus universitetu ir Mykolo Romerio universitetu. Teisėsaugos institucijos – taip pat mūsų partneriai, todėl atnaujinome bendradarbiavimo susitarimus su Specialiųjų tyrimų tarnyba ir Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Valstybės kontrolė jau dvidešimt metų yra Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) narė. Devynioliktus narystės metus skaičiuojame Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacijoje (EUROSAI). Pernai INTOSAI Valstybės skolos darbo grupės posėdį surengėme Vilniuje. Dalydamiesi patirtimi su šešiolikos šalių aukščiausiųjų audito institucijų ekspertais, ieškojome būdų, kaip racionaliau valdyti valstybės skolą.

Valstybės kontrolė, būdama Seimui atskaitinga institucija, turi aktyvų strateginį partnerį – Seimo Audito komitetą, kur mūsų atliktų auditų svarstoma daugiausia. Bendradarbiaudami su Seimu siekiame didinti valstybinio audito poveikį. Pasitelkus parlamentinės kontrolės priemones sparčiau įgyvendinamos auditorių pateiktos rekomendacijos.

Dėkoju visiems už darnų darbą ir bendradarbiavimą.

Valstybės kontrolierė

Giedrė Švedienė

SVARBIAUSI 2011 METŲ DARBAI

2011 m. valstybinio audito programos įgyvendinimas	2011 m. atlikome 22 veiklos ir 67 finansinius (teisėtumo) auditus. Finansinių (teisėtumo) auditų metu auditavome 35 valstybės institucijas ir įstaigas, 17 savivaldybių, 4 fondus. Atlikome aštuonis Europos Sąjungos (ES) paramos auditus. Seimui pateikėme keturias privalomas išvadas.
Valstybės kontrolės veiklos vertinimas	2011 m. baigėme Valstybės kontrolės, kaip aukščiausiosios audito institucijos, išorinį veiklos vertinimą. Jo metu įvertinta institucijos veiklos pažanga, identifikuotos institucijos veiklos ir valstybinio audito proceso tobulinimo sritys.
2011–2015 m. valstybinio audito strategijos patvirtinimas	2011 m. patvirtinome Valstybės kontrolės penkerių metų veiklos tikslus. Pagrindinis siekis 2011–2015 m. laikotarpiu – didinti valstybinio audito poveikį, tobulinti esamus ir numatyti naujus institucijos misijos įgyvendinimo būdus, efektyviai naudojant turimus finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius.
Viešųjų pirkimų proceso vertinimas	Valstybinio audito programos sudarymo prioritetine viešojo sektoriaus veiklos sritimi 2011 m. pasirinkome viešuosius pirkimus. Atlikdami valstybinius finansinius (teisėtumo) ir veiklos auditus turėjome tikslą detaliau įvertinti šio proceso organizavimą ir vykdymą.
INTOSAI Valstybės skolos darbo grupės posėdis Lietuvoje	2011 m. surengėme INTOSAI Valstybės skolos darbo grupės posėdį, kuriame su šešiolikos šalių aukščiausiųjų audito institucijų ekspertais buvo ieškoma būdų, kaip racionaliau valdyti valstybės skolą. Posėdžio metu daug dėmesio skirta Lietuvos valstybės skolos valdymo patirčiai aptarti.

VALSTYBĖS KONTROLĖS VAIDMUO

Valstybės kontrolė – Seimui atskaitinga aukščiausioji valstybinio audito institucija, kurios pagrindinis uždavinys yra prižiūrėti, ar teisėtai ir efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas.

Vizija

Esame kompetentinga ir nepriklausoma aukščiausioji audito institucija, kuria pasitikima.

Misija

Skatinti efektyvų valstybės turto valdymą.

Vertybės

Vertiname nepriklausomą, profesionalų ir sąžiningą komandinį darbą. Mūsų santykiai su audituojamais subjektais grįsti pagarba ir pasitikėjimu.

VEIKLOS KRYPTYS

VALSTYBINIS AUDITAS

Įgyvendindami Valstybės kontrolės misiją, atliekame finansinį (teisėtumo) ir veiklos auditus.

FINANSINIS (TEISĖTUMO) AUDITAS

Audituojamo subjekto finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių, metinių konsoliduotųjų ataskaitų rinkinių, nacionalinio ataskaitų rinkinio ir (ar) kitų ataskaitų duomenų, taip pat valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams vertinimas ir nepriklausomos nuomonės pareiškimas.

VEIKLOS AUDITAS

Viešojo ir vidaus administravimo, valstybės turto ir valstybės biudžeto lėšų valdymo ir naudojimo vertinimas ekonomiškumo, efektyvumo ir rezultatyvumo požiūriu. Tai konstruktyvus abejojimas esama padėtimi: ar viešasis sektorius dirba tinkamai ir optimaliai. Valstybinis veiklos auditas nuo kitų audito rūšių skiriasi tuo, kad jo metu auditų rezultatai leidžia ne tik įvardyti aiškias audito subjektų veiklos problemas, bet ir parodyti sisteminius viešojo sektoriaus veiklos trūkumus.

VEIKLOS TOBULINIMAS

Siekdami tapti pavyzdžiu kitoms viešojo sektoriaus institucijoms, nuolatos ieškome veiklos efektyvumo didinimo būdų, vykdomė veiklos tobulinimo iniciatyvas. Savo veiklos rezultatus planuojame remdamiesi sukaupta patirtimi, institucijos veiklos rizikos vertinimu, užsienio šalių patirtimi.

BENDRADARBIAVIMAS IR PARTNERYSTĖ

Plėtojame abipusį bendradarbiavimą su Seimu, Vyriausybe, teisėsaugos ir kitomis viešojo sektoriaus institucijomis, akademinė visuomene, stebime valstybinių auditų pagrindu priimtų valdymo sprendimų įgyvendinimą, dalijamės sukaupta informacija.

Turėdami tarptautinį pripažinimą užsitikrinome galimybę laiku gauti kompetentingą pagalbą iš kitų aukščiausiųjų audito institucijų ir tarptautinių organizacijų, o sukaupę pakankamai žinių ir patirties – galimybę jomis dalytis su kitomis aukščiausiosiomis audito institucijomis, stebėti ir vertinti jų veiklos rezultatus, teikti pasiūlymus dėl audito metodikos tobulinimo.

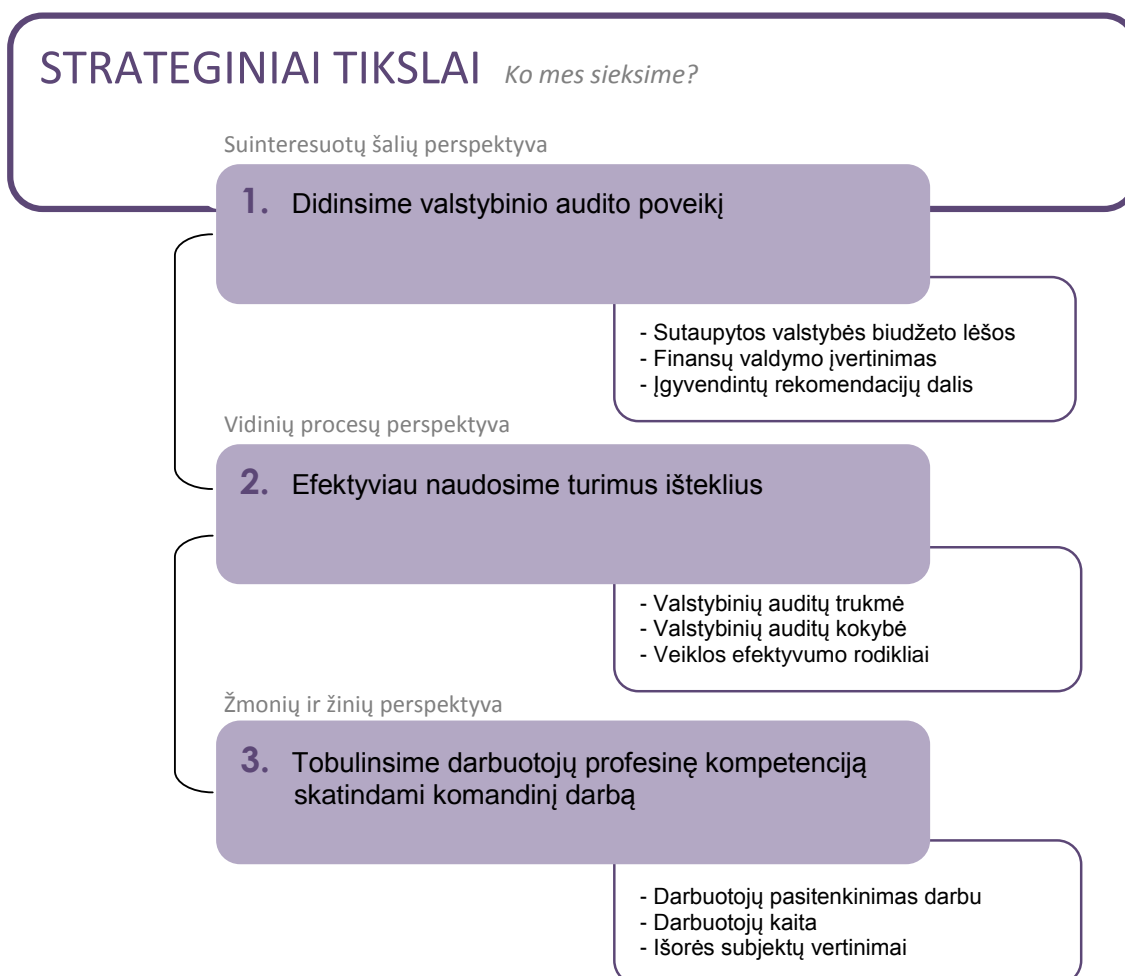
2011–2015 METŲ VALSTYBINIO AUDITO STRATEGIJA

2011 m. vasario mėnesį patvirtinome 2011–2015 m. valstybinio audito strategiją, kurioje valstybinio audito poveikio didinimą nurodėme kaip pagrindinį Valstybės kontrolės siekį 2011–2015 m.

Žvelgdami į naują penkerių metų perspektyvą, tobulinsime esamus ir numatysime naujus institucijos misijos įgyvendinimo būdus, efektyviai naudojant turimus finansinius, materialinius ir žmogiškuosius išteklius. Ši valstybinio audito strategija yra detalesnių Valstybės kontrolės planų formavimo ir institucijos veiklos vystymo pagrindas.

Valstybinio audito strategijos tikslai glaudžiai susiję tiek su išorinės aplinkos tendencijomis ir iš to kylančiomis galimybėmis ir grėsmėmis, tiek su vidine Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės aplinka – stipriosiomis ir silpnosiomis jos pusėmis. Valstybinio audito strategija parengta remiantis subalansuotų veiklos rodiklių ir tikslais pagrįsto valdymo samprata bei procesų analizės, taikant LEAN metodiką, rezultatais.

2011–2015 m. planuojame ryžtingai įgyvendinti tris strateginius tikslus.

Įgyvendindami 2011–2015 metų valstybinio audito strategiją 2011 metais:

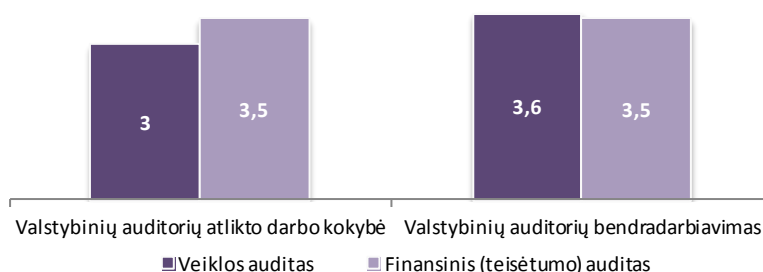
- Atlikome didelę dalį parengiamųjų darbų, kad nuo 2012 m. birželio 1 d. galėtume pereiti prie tiesioginio Tarptautinių audito standartų taikymo: palyginome Valstybės kontrolės finansinio (teisėtumo) audito vadovą su Tarptautiniais audito standartais, suformavome darbo grupę, kuri analizuoja ir vertina realias pritaikymo galimybes, formuoja išankstinę tiesioginio standartų taikymo praktiką, rengia metodinius audito vadovų atnaujinimus. Siekdami užtikrinti tinkamą Tarptautinių audito standartų taikymą praktikoje, valstybiniams auditoriams 2012 metais suplanavome Tarptautinių audito standartų taikymo mokymus. Tikime, kad nuoseklus ir koordinuotas perėjimas prie tiesioginio Tarptautinių audito standartų taikymo sukurs laukiamą poveikį.
- Pirmą kartą parengėme apibendrintą 2008–2009 metais vykdytų valstybinių veiklos auditų rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitą, kuri atskleidė, kad spręsti svarbiausias sistemines viešojo sektoriaus veiklos problemas dažnai nepakanka vien audituojamų subjektų pastangų. Rekomendacijų įgyvendinimo ataskaita – tai

būdas informuoti visuomenę ir valdžios institucijas apie veiksmus, kurių ėmėsi viešojo sektoriaus subjektai, įgyvendindami valstybinio audito rekomendacijas, taip pat priminti svarbias neįgyvendintas rekomendacijas.

- Pradėjome vykdyti audituotų subjektų apklausą, kuria siekiame sužinoti jų nuomonę apie atliktų auditų naudą ir kokybę, bendradarbiavimą audito metu. Apklausos rezultatai parodė, kad audituojami subjektai iš esmės teigiamai vertina valstybinių auditų rezultatus ir jų naudą. Palankiai vertinamas pasirinktos audito temos aktualumas, audituotos srities specifikos supratimas, informavimas apie planuojamą audito eigą, galutinius audito rezultatus, audito rekomendacijų įgyvendinimo aptarimas ir bendradarbiavimas audito metu. Respondentai aukštais balais įvertino auditorių darbo kokybę ir bendradarbiavimą (1 pav.).

Audituoti subjektai teikė pasiūlymus, kaip būtų galima tobulinti valstybinio audito atlikimą, kad auditorius ir audituojamas subjektas pasiektų geriausių rezultatų. Šie pasiūlymai yra paskatinimas imtis konkrečių veiksmų, tobulinant valstybinių auditorių kompetenciją ir jų atliekamas audito procedūras.

1 pav. Audituotų subjektų vertinimas balais (maksimalus balas – 4)

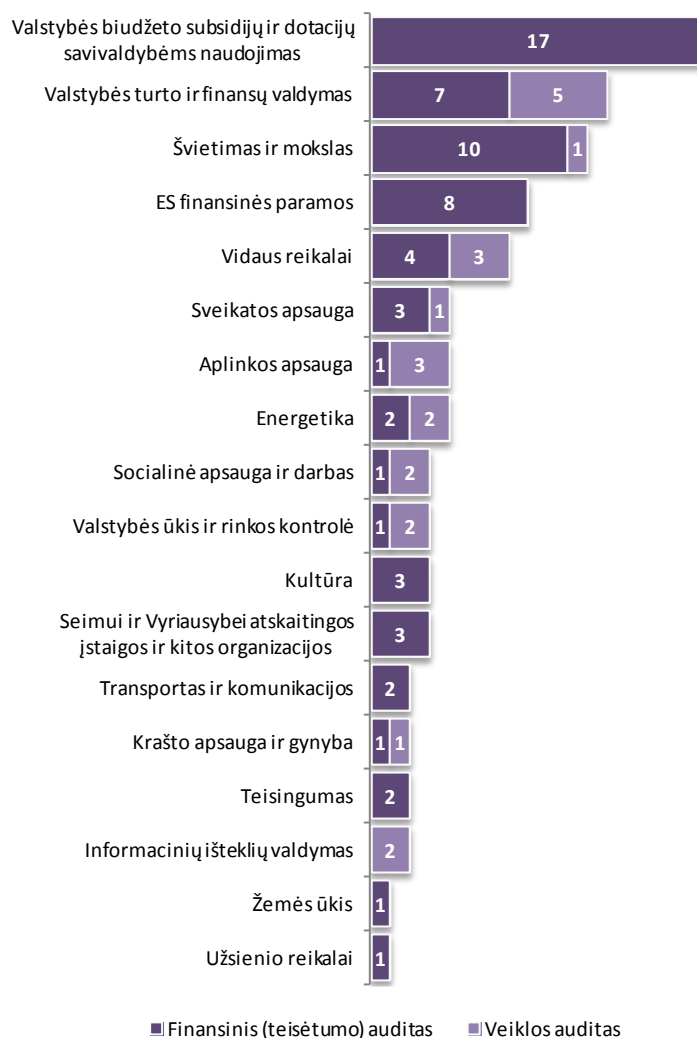
VALSTYBINIS AUDITAS 2011 METAIS

Konstitucinė Valstybės kontrolės pareiga – prižiūrėti, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas ir kaip vykdomas valstybės biudžetas, – įgyvendinama atliekant nepriklausomą valstybinį auditą.

2011 metais atlikome 89 valstybinius auditus, iš jų 67 finansinius (teisėtumo) ir 22 veiklos. Valstybiniai auditoriai, atlikdami audito procedūras, apsilankė 261 institucijoje ir įstaigoje, nagrinėjo problemas dešimtyje skirtingų viešojo sektoriaus veiklos sričių (2 pav.).

2012 metais bus baigti 2011-aisiais metais pradėti 72 valstybiniai auditai. Iš jų 56 finansiniai (teisėtumo) ir 16 veiklos auditų.

2 pav. Viešojo sektoriaus veiklos srityse atlikti valstybiniai auditai (vnt.)

FINANSINIS (TEISĖTUMO) AUDITAS

Auditų metu vertinamas audituojamo subjekto lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas, tikrinama, ar laikomasi įstatymų, Vyriausybės nutarimų, Finansų ministerijos ir valdančiųjų organizacijų įsakymų ir kitų norminių dokumentų nuostatų.

Atlikdami finansinius (teisėtumo) auditus 2011 metais auditavome 20 145,3 mln. Lt valstybės biudžeto asignavimų, t. y. 82 proc. visų 2010 metais panaudotų valstybės biudžeto asignavimų, o savivaldybėse – 1,4 mln. Lt Privatizavimo fondo ir 1 501,8 mln. Lt valstybės lėšų, iš jų 1 288,5 mln. Lt specialiųjų

tikslinių dotacijų. Tai sudarė 48 proc. visų 2010 metais panaudotų specialiųjų tikslinių dotacijų.

2011 metais audituotos 35 valstybinės institucijos ir įstaigos, 17 savivaldybių, 4 valstybės fondai. Atlikti aštuoni Europos Sąjungos paramos ir trys valstybės ataskaitų auditai (3 pav.).

3 pav. Finansinių (teisėtumo) auditų mastas 2011 m.

Finansiniai (teisėtumo) auditai	
Auditų skaičius – 113	
2011 m. baigti auditai	2011 m. pradėti auditai
Auditų skaičius – 67	Auditų skaičius – 56
Valstybės įstaigų ir institucijų auditai Auditų skaičius – 35 Audituojama suma – 21,9 mlrd. Lt (82 % valstybės biudžeto)	Valstybės įstaigų ir institucijų auditai Auditų skaičius – 22 Planuojama audituoti suma – 24,9 mlrd. Lt (91 % valstybės biudžeto)
Savivaldybių auditai Auditų skaičius – 17	Savivaldybių auditai Auditų skaičius – 19
Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų auditai Auditų skaičius – 8	Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų auditai Auditų skaičius – 7
Valstybės ir kitų išteklių fondų, kurių ataskaitas tvirtina Seimas, auditai Auditų skaičius – 3	Valstybės ir kitų išteklių fondų, kurių ataskaitas tvirtina Seimas, auditai Auditų skaičius – 5
Valstybės fondų auditai Auditų skaičius – 4	Valstybės fondų auditai Auditų skaičius – 3

2011 metais audituotos visos ministerijos, beveik trečdalis savivaldybių, atlikti Valstybinio socialinio draudimo fondo, Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos ir Muitinės departamento prie Finansų ministerijos mokesčių fondų auditai. Finansinių (teisėtumo) auditų metu apsilankyta 235 subjektuose.

Prisidėdami prie Seimo vykdomos parlamentinės kontrolės stiprinimo, kaip ir kiekvienais metais, Seimui teikėme išvadas:

- dėl 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo

Išvadoje pareiškėme sąlyginę nuomonę, tai reiškia, kad dėl ataskaitų rinkinio duomenų ir dėl valstybės biudžeto vykdymo turėjome pastabų. Nustatėme, kad ataskaitų rinkinyje pateikta ne visa privaloma informacija, nurodytos mažesnės valstybės biudžeto pajamos, pateikta netiksli informacija apie aukštųjų mokyklų įmokas ir specialiųjų programų finansavimo šaltinius, pateikti duomenys nerodo tikrųjų valstybės biudžeto pinigų įplaukų ir išmokų, o valstybės investicijų ataskaita nerodo visų valstybės investicijų. Ataskaitų rinkinyje nurodytas mažesnis valstybės biudžeto vykdymo rezultatas, kadangi jį apskaičiuojant neįtraukta 536 mln. Lt valstybės biudžeto išlaidų.

Vertindami valstybės biudžeto vykdymą nustatėme pažeidimų išduodant lėšas iš valstybės biudžeto ir finansuojant Specialiąją kelių priežiūros ir plėtros programą. Audituodami Privatizavimo ir Rezervinio (stabilizavimo) fondų lėšų naudojimą atkreipėme dėmesį, kad Privatizavimo fondo lėšos skirtos Valstybės turto fondui neatlikus išlaidų pagrįstumo kontrolės, o Valstybės turto fondo teikiamos likvidatoriaus paslaugos savikainos ir kainos apskaičiavimo pagrįstumu negalėjome įsitikinti. Rezervinio (stabilizavimo) fondo lėšos Valstybinio

socialinio draudimo fondo valdybai pervestos be lėšų poreikį patvirtinančių dokumentų, o pensijų sistemos reformos finansavimui 2010 metais fondo lėšų panaudota 25,3 mln. Lt mažiau, nei nurodyta ataskaitose. Vyriausybė 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį patikslino – ištaisė audito metu nustatytas technines klaidas.

- dėl 2010 metų valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitos

Išvadoje pareiškėme sąlyginę nuomonę – nustatėme Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo ir apyvartos taisyklių, Finansinių paslaugų, susijusių su išvestinių finansinių priemonių taikymu, pirkimo procedūrų taisyklių, Vyriausybės vertybinių popierių išleidimo užsienio rinkoje, paskolų valstybės vardu ėmimo ir kitų įsipareigojamųjų skolos dokumentų pasirašymo taisyklių nesilaikymo atvejus.

Vyriausybė 2010 m. sėkmingai skolinosi tiek vidaus, tiek užsienio rinkose. Tai leido užtikrinti stabilią finansų rinką. Tačiau išliko aktualios laikinai laisvų piniginių išteklių valdymo problemos. Valstybės fondų laikinai laisvi piniginiai ištekliai nėra naudojami valdant valstybės vardu prisiimtus skolinius įsipareigojimus. Rekomendacijas dėl šių dalykų Valstybės kontrolė teikė išvadoje dėl 2009 m. skolos ataskaitų.

- dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2010 m. ataskaitos

Audito metu nustatyti faktai parodė, kad Centralizuoto valstybės turto valdymo 2009–2016 metų strategijos tikslo – racionaliau ir efektyviau valdyti valstybės turtą – pasiekimui numatytos priemonės įgyvendinamos vangiai ir nesilaikant nustatytų terminų. Iki šiol neįgyvendintas ir kitas strategijos uždavinys – iki 2009 m. liepos 1 d. sukurti Valstybės turto informacinės paieškos sistemą, o lėšos jos kūrimui naudojamos neracionaliai. Pasiūlėme

neatidėliojant inventorizuoti į privatizuojamų objektų sąrašą įtrauktus, bet neprivatizuotus ir Valstybės turto fondui neperduotus objektus, spręsti jų valdymo ir ilgą laiką neveikiančių bendrovių likvidavimo klausimus.

Rekomendavome inicijuoti teisės aktų pakeitimus, kad buhalterinėje apskaitoje būtų registruojami išžvalgyti žemės gelmių ištekliai, atkreipėme dėmesį, kad neįgyvendintos Valstybės kontrolės anksčiau teiktos rekomendacijos – nepriimti teisės aktai, kurie leistų užtikrinti, kad miško žemė ir miškas būtų registruojami buhalterinėje apskaitoje.

▪ dėl 2012 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto

Atlikę 2012 metų valstybės biudžeto projekto vertinimą, konstatavome, kad nors jis parengtas pagal teisės aktų reikalavimus, tačiau paremtas optimistinėmis makroekonominių rodiklių prognozėmis. Pareiškėme nuomonę, kad Vyriausybė tikslą – 2012 metais sumažinti valdžios sektoriaus deficitą iki 2,8 proc. BVP – suplanavo pasiekti įvykdžiusi pernelyg optimistines nemokestinių pajamų surinkimo užduotis. Atkreipėme dėmesį, kad 2,8 proc. BVP valdžios sektoriaus deficitas apskaičiuotas įvertinus centrinės valdžios, vietos valdžios (savivaldybių) ir socialinės apsaugos fondų planuojamus balanso rodiklius, kurie apskaičiuoti skirtingais principais. Pažymėjome, kad vietos valdžios balanso rodiklis, tikėtina, bus deficitinis, tačiau Vyriausybė prognozuoja, kad savivaldybių biudžetų pajamos bus lygios išlaidoms.

Įvertinę 2012 m. valstybės biudžeto projekte suplanuotus asignavimus, nurodėme konkrečius atvejus, kai jie buvo suplanuoti nesilaikant teisės aktų. Rekomendavome suplanuotų asignavimų nedidinti, išskyrus asignavimus skolos valdymo išlaidoms, kurių gali nepakakti.

Vyriausybei pasiūlėme peržiūrėti prognozuojamus pagrindinius makroekonominius

rodiklius, suplanuotas valstybės biudžeto pajamas ir asignavimus, įvertinti vietos valdžios ir socialinių apsaugos fondų projektuojamus balanso rodiklius ir įsitikinti, ar bus pasiektas ambicingas tikslas, kad valdžios sektoriaus deficitas 2012 m. neviršytų 2,8 proc. BVP.

Tikime, kad šiose išvadose pateikta informacija bus efektyvių viešojo sektoriaus sprendimų pagrindu, o valstybinio audito rezultatai – viešojo sektoriaus atskaitingumo didinimo, efektyvaus lėšų naudojimo ir turto valdymo įrankiu. Detaliai su visomis pateiktomis išvadomis galima susipažinti interneto tinklalapyje www.vkontrolė.lt.

AUDITO NUOMONĖS

Atlikus finansinį (teisėtumo) auditą, auditoriaus išvadoje pareiškiami nuomonė:

- ar audituojamo subjekto finansinės ir kitos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais yra parengtos ir pateiktos pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius biudžetinių įstaigų buhalterinę apskaitą ir finansinių ataskaitų sudarymą;
- ar audituotame subjekte valdant, naudojant ir disponuojant valstybės lėšomis ir turto reikšmingų neatitikčių Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams nenustatyta.

2011 metais valstybinio audito išvadose, atsižvelgdami į audito metu nustatytų klaidų reikšmingumą, auditoriai dėl 2010 metų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir kitų ataskaitų duomenų daugiausia (41) pareiškė sąlyginių nuomonių, o dėl 2010 m. valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo – sąlyginių (39) (1 lentelė).

Valstybės institucijos ir įstaigos, kurioms pareikštos neigiamos arba viena neigiama nuomonė, 2010 metais panaudojo 155,8 mln. Lt asignavimų, arba 0,9 proc. visos audituotos sumos, o tos, kurioms pareikštos sąlyginės arba viena sąlyginė nuomonė – 15 121,3 mln. Lt asignavimų, arba 82,6 proc. visos 2011 metais audituotos sumos.

Audito išvadoje gali būti pareiškiami:

Besąlyginė nuomonė – kai auditorius neturi reikšmingų pastabų dėl finansinių ir (ar) kitų ataskaitų, apskaitos sistemos ir teisės aktų pažeidimų, kurie keistų auditoriaus nuomonę.

Sąlyginė nuomonė – kai auditorius nustato klaidas ir teisės aktų pažeidimus ir (ar) be tam tikrų pastabų negali pareikšti besąlyginės nuomonės.

Neigiama nuomonė – auditorius nustato reikšmingas klaidas ir reikšmingus teisės aktų pažeidimus.

Arba atsisakoma pareikšti nuomonę – kai audito metu auditorius negali gauti pakankamų, patikimų ir tinkamų įrodymų, taip pat, kai yra reikšmingų auditoriaus darbo apribojimų.

1 lentelė. 2011 m. finansinio (teisėtumo) audito išvadose pareikštos nuomonės (vnt.)

Nuomonės	Dėl biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir kitų ataskaitų duomenų	Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo
Besąlyginė	41	12
Sąlyginė	11	39
Neigiama	1	1
Atsisakyta pareikšti nuomonę	-	1

VIDAUS KONTROLĖS VERTINIMAS

Vidaus kontrolė – tai audituojamo subjekto vadovo sukurta visų kontrolės rūšių sistema, kuria siekiama užtikrinti juridinio asmens veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių tikslų ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą.

Vienas iš finansų valdymo skaidrumo ir atskaitingumo gerinimo būdų yra vidaus kontrolės stiprinimas subjekte. Vidaus kontrolė audituojamame subjekte gali būti įvertinta kaip labai gera, gera, patenkinama arba silpna.

2011 metais baigtų finansinių (teisėtumo) auditų metu nė viename audituotame subjekte vidaus kontrolės būklė nebuvo įvertinta kaip labai gera, daugiausia atvejų (71 proc.) įvertinta kaip patenkinama (4 pav.).

Audituoti subjektai, kurių vidaus kontrolės būklė įvertinta kaip patenkinama, 2010 metais panaudojo 78,5 proc., arba 14 216 mln. Lt, audituotų asignavimų.

Valstybės biudžeto asignavimų panaudojimo teisėtumas ir turto naudojimo efektyvumas tiesiogiai priklauso nuo subjekte nustatytų ir atliekamų vidaus kontrolės procedūrų, todėl tam, kad vidaus kontrolė taptų efektyvi ir gerai organizuota, būtina skatinti papildomus viešojo sektoriaus subjektų vadovų veiksmus ir darbuotojų tinkamą vidaus kontrolės reikšmės suvokimą.

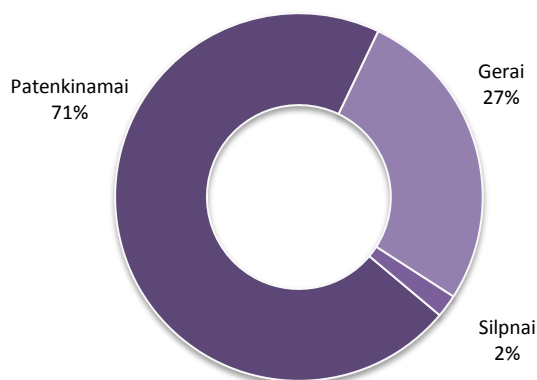
Vidaus kontrolės vertinimas:

Vidaus kontrolė kaip gera vertinama tada, kai atitinka jai keliamus reikalavimus, o atliktos audito procedūros įrodė, kad vidaus kontrolė veikia patikimai, išskyrus nereikšmingas išimtis

Vidaus kontrolė kaip patenkinama vertinama tada, kai atitinka jai keliamus reikalavimus arba atitinka su nereikšmingomis išimtimis, tačiau audito procedūros nesuteikė pakankamų įrodymų dėl vidaus kontrolės veiksmingumo ir nuoseklumo.

Vidaus kontrolė kaip silpna vertinama tada, kai neatitinka jai keliamų reikalavimų.

4 pav. Vidaus kontrolės vertinimas finansinių (teisėtumo) auditų metu (proc.)

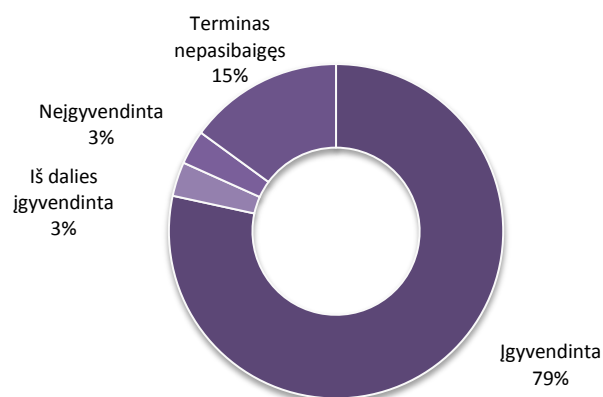
FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATAI

Vienas iš svarbiausių valstybinio audito tikslų – skatinti teigiamą poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai, daryti įtaką sisteminių problemų sprendimui. Kaip teigiamus finansinio (teisėtumo) audito rezultatus, skatinant finansų valdymo pažangą, galima pažymėti tai, kad iki 2012 m. kovo 1 d., remiantis 2011 metais atliktais finansiniais (teisėtumo) auditais:

- atstatyta valstybės turto už 19,1 mln. Lt (rekomenduota atstatyti už 19,2 mln. Lt);
- į valstybės biudžetą grąžinta 11,2 mln. Lt (rekomenduota grąžinti 14,2 mln. Lt).

2011 metais finansinių (teisėtumo) auditų metu audituotiems subjektams buvo pateikta 815 rekomendacijų. Didžioji dauguma (79 proc.) rekomendacijų jau įgyvendintos (5 pav.).

5 pav. Finansinio (teisėtumo) audito rekomendacijų įgyvendinimo lygis (proc.)

Dar valstybinio finansinio (teisėtumo) audito metu buvo įgyvendinta arba iš dalies įgyvendinta 60 proc. audituotiems subjektams pateiktų rekomendacijų. Tai rodo, kad audituojami subjektai vertina valstybinių auditorių pagalbą ir patarimus, siekia didinti atsakingumą ir finansų valdymo bei kontrolės sistemų pažangą.

2011 metais baigtų finansinių (teisėtumo) auditų metu valstybės institucijose ir įstaigose nustatyti 922 teisės aktų pažeidimai. Trečdalis jų – taikant Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus. Viešųjų

pirkimų įstatymo pažeidimų 2011 metais, lyginant su 2010-aisiais, nustatyta dukart daugiau. Daugiausia teisės aktų nesilaikymo atvejų nustatyta valstybės įstaigoms ir institucijoms pavaldžiose įstaigose.

Auditų metu audituojami subjektai pašalino 47 proc. nustatytų teisės aktų pažeidimų. Dėl valstybinio audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų, nepašalintų auditų metu, ir tokių pažeidimų, kurie dėl savo pobūdžio negali būti pašalinti, pagal finansinio (teisėtumo) audito ataskaitas 2011 metais priimti penki sprendimai¹. Visuose sprendimuose siūlyta įstatymų nustatyta tvarka traukti pažeidimus padariusius asmenis tarnybos ar drausminėn atsakomybėn. Vykdam sprendimus tarnybos ar drausminėn atsakomybėn patraukti 7 asmenys, į valstybės biudžetą grąžinta 63,6 tūkst. Lt.

2011 metais teisėsaugos ir kitoms viešojo sektoriaus institucijoms buvo perduoti penkiolikos valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų rezultatai (2 lentelė).

2 lentelė. Viešojo sektoriaus subjektams perduoti valstybinio audito rezultatai

Eil. Nr.	Subjektas	Skaičius (vnt.)
1.	Generalinei prokuratūrai	4
2.	Vilniaus apygardos prokuratūrai	2
3.	Specialiųjų tyrimų tarnybai	1
4.	Viešųjų pirkimų tarnybai	4
5.	Vyriausiajai tarnybinės etikos komisijai	3
6.	Kauno miesto savivaldybės kontrolieriaus tarnybai	1

2011 metais finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatytus netikslumus, sisteminės klaidas pristatėme ministerijų kancleriams ir finansinių padalinių vadovams, aukštųjų mokyklų atstovams.

¹ Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės įstatymo 18 str., valstybės ar jo kontrolierius pavaduotojai pagal valstybinio audito ataskaitas gali priimti sprendimus dėl valstybinio audito metu nustatytų reikšmingų teisės aktų pažeidimų.

AUDITŲ REZULTATŲ PRISTATYMAS MINISTERIJŲ ATSTOVAMS

Su ministerijų kancleriais ir finansinių padalinių vadovais 2011 metais aptarėme ministerijose baigtų valstybinių auditų rezultatus. Beveik visose ministerijose nustatyta nemažai vienodų pažeidimų. Ministerijose pastebėta nepakankama pavidimams ir programoms vykdyti skirtų biudžeto lėšų kontrolė. Specialiųjų programų pajamoms nepagrįstai priskiriamos valstybės biudžeto pajamos ir neteisingai priskirtos susigrąžintos paramos lėšos. Nepakankamai kontroliuojamos ministerijoms pavaldžios įstaigos. Kai kurios iš jų valstybės biudžeto asignavimus ir turtą naudojo pažeisdamos teisės aktus, dalį prekių ir paslaugų pirkė netaikydamos Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų pirkimo procedūrų, darbuotojams priedus skyrė ir išmokėjo nenurodydamos konkrečių skyrimo pagrindų.

Tvarkant buhalterinę apskaitą tiek ministerijose, tiek joms pavaldžiose įstaigose nepavyksta išvengti klaidų. Turėtų būti skiriama daugiau dėmesio buhalterinės apskaitos organizavimui pagal naujus Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus, nes buvo nustatyta sisteminių klaidų.

AUDITŲ REZULTATŲ PRISTATYMAS AUKŠTŲJŲ MOKYKLŲ ATSTOVAMS

2011 metais vykusiam susitikime su aukštųjų mokyklų atstovais diskutavome, kaip išmintingai valdyti finansus ir valstybės turtą, aptarėme aukštųjų mokyklų 2010 metų finansinių (teisėtumo) auditų rezultatus, aktualias problemas, pasitaikančias tvarkant mokslo institucijų finansus ir valdant jų turimą turtą. Pastarųjų metų tendencijos rodo, kad padėtis dėl lėšų ir turto valdymo aukštosiose mokyklose gerėja, tačiau klaidų ir neatitikimų vis dar nustatoma. Būtina tobulinti aukštųjų mokyklų vidaus kontrolės sistemą.

Tikime, kad atlikdami finansinius (teisėtumo) auditus, vertindami viešojo sektoriaus subjektų vidaus kontrolės būklę, teikdami veiklos tobulinimo rekomendacijas ne tik padėsime taisyti vis dar pasitaikančias valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams klaidas, bet ir skatinsime jų nekartoti ateityje. Auditų rezultatų aptarimas su audituotais subjektais – tai priemonė, kuri leidžia ne tik palaikyti konstruktyvų dialogą su audituojamais subjektais, bet ir stiprinti auditoriaus, kaip pagalbininko, o ne kontrolieriaus, įvaizdį, siekti bendrų tikslų – finansų valdymo ir kontrolės sistemų pažangos.

EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINĖS PARAMOS AUDITAI

Valstybės kontrolė, vykdydama Seimo nutarimus², atlieka:

- ES struktūrinių fondų ir Sanglaudos (ISPA) fondo 2004–2006 m. finansinę paramą valdančių, kontroliuojančių ar gaunančių subjektų ir veiklos sričių baigiamuosius auditus;
- valstybinius finansinius (teisėtumo) auditus, atliekant 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos audito institucijos funkcijas.

Vykdamas institucijos, rengiančios deklaraciją baigus teikti ES 2004–2006 m. struktūrinę paramą, funkcijas, 2011 metais atliktų auditų metu nustatyta atvejų, kai:

- nesilaikyta viešųjų pirkimų principų, todėl pritaikomos finansinės pataisos;
- įgyvendinant projektus nesilaikyta išlaidų tinkamumo finansuoti pagal Europos Komisijos reglamentą reikalavimų;
- nepasiekti kai kurių projektų Finansiniuose memorandumuose / Komisijos sprendimuose nustatyti tikslai ar fiziniai rodikliai, o kai kuriais atvejais jie yra viršyti, neinformavus apie tai Europos Komisijos.

Atliekant 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos audito institucijos funkcijas 2011 metais baigtas metinis valstybinis auditas, kurio metu vertintas valdymo ir kontrolės sistemos veikimo efektyvumas ir 2010 m. EK deklaruotos išlaidos. Sistemos institucijoms pateikta 180 pastebėjimų ir 109 rekomendacijos, kaip tobulinti valdymo ir kontrolės sistemą ir šalinti trūkumus, susijusius su deklaruotomis išlaidomis. Atsižvelgdami į nustatytus administravimo trūkumus ir netinkamo paramos panaudojimo atvejus, valstybiniai auditoriai pareiškė sąlyginę nuomonę.

Tikrinant statistinės atrankos būdu atrinktus mokėjimo prašymus, nustatyta netinkamų išlaidų suma yra 5,6 mln. Lt, tuo tarpu labiausiai tikėtina klaida deklaruotose išlaidose sudaro 1,94 proc. nuo visų 2010 metais Europos Komisijai deklaruotų (Lietuva deklaravo 2,8 mlrd. Lt) išlaidų ir neviršija toleruotino 2 proc. reikšmingumo lygio, nustatyto ES teisės aktuose.

Vertinant valdymo ir kontrolės sistemos atitiktį ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams, jos veikimą audituojamu laikotarpiu ir EK deklaruotas išlaidas, nustatyta, kad:

- dar buvo neįgyvendintos 2008 m. ir 2009 m. valstybinio audito ataskaitose pateiktos ir vis dar aktualios rekomendacijos, susijusios su valdymo ir kontrolės sistemos atitiktimi ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimams;
- įgyvendinančiųjų institucijų sukurtos ir taikomos kontrolės priemonės, susijusios su projektų vykdytojų atliktų viešųjų pirkimų vertinimu, nevisiškai užtikrina tinkamą EK deklaruojamų išlaidų ir viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų atitikimo tikrinimą;
- EK deklaruotos išlaidos, patirtos nesilaikant viešųjų pirkimų principų, nacionalinių išlaidų tinkamumo taisyklių ar kitų nacionalinių teisės aktų nuostatų.

² Lietuvos Respublikos Seimo 2003-07-01 nutarimas Nr. IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Lietuvos Respublikoje gaunamos Europos Sąjungos struktūrinės paramos auditus“ (Žin., 2003, Nr. 70-3171; 2007, Nr. 108-4402; 2008, Nr. 126-4795).

VEIKLOS AUDITAS

Pagrindiniai veiklos audito uždaviniai:

- nustatyti problemines viešojo sektoriaus veiklos sritis, ištirti problemų priežastis, apibrėžti jų poveikį tiriamai veiklai;
- skatinti audituojamus subjektus gerinti savo veiklos rezultatus;
- informuoti valdžios institucijas, visuomenę, mokesčių mokėtojus apie valstybės turto valdymą ir lėšų panaudojimą.

2011 metais baigti 22 veiklos auditai (du baigti po išankstinio tyrimo, du informacinių sistemų vertinimai). 15 auditų, pradėtų 2011 metais, bus baigti 2012 metais (6 pav.).

Valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatomos viešųjų pirkimų proceso klaidos, įvairiose analizėse ir mokslinėse studijose įvardijamos problemos, žiniasklaidos priemonėse skelbiama informacija paskatino mus, sudarant 2011 metų valstybinio audito programą, išsamiau įvertinti šios srities problemas. 2011 metais atlikome didelės apimties viešųjų pirkimų sistemos apžvalgą, kuri atskleidė esmines viešųjų pirkimų sistemos problemas:

- Nepakankama supaprastintų pirkimų kontrolė, neužtikrintas pirkimų, vykdomų neskelbiamų derybų būdu, skaidrumas ir konkurencingumas;
- Nepakankama sudarytų pirkimo sutarčių vykdymo kontrolė;

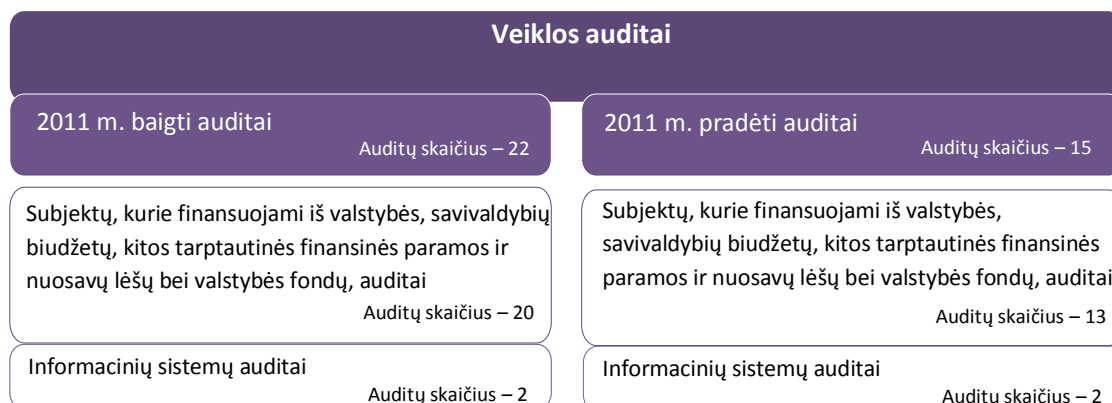
- Vis dar per maža centralizuotų viešųjų pirkimų plėtra ir efektyvumas;
- Valstybinių ir kitų fondų valdytojai, pirkdami paslaugas viešiesiems interesams tenkinti, nesivadovauja Viešųjų pirkimų įstatymu.

Viešųjų pirkimų sistemos apžvalgos metu nustatytos problemos paskatino ir toliau tęsti viešųjų pirkimų srities vertinimą, todėl į 2012 metų valstybinio audito programą įtraukti veiklos auditai, kurių metu bus nagrinėjamos atskiros viešųjų pirkimų proceso problemos:

- Supaprastintų pirkimų vykdymas;
- Centralizuoti viešieji pirkimai;
- Statybos darbų pirkimų vertinimas.

Tikime, kad suplanuoti darbai ir numatyti institucijos išteklių šios srities problemoms nagrinėti duos teigiamą poslinkį viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo link.

6 pav. Veiklos auditų mastas 2011 m.

Planuodami veiklos auditus, siekiame kuo daugiau apimti ir kitas viešajame sektoriuje stebimas problemas. 2011 metais veiklos auditai atlikti 10-yje viešojo sektoriaus veiklos sričių. Daugiausia auditų 2011 metais atlikome valstybės turto ir finansų valdymo srityje, nagrinėjant bešeimininkio, konfiskuoto ar kitaip valstybei perduoto turto realizavimą ir naikinimą, išlaidų finansavimą vykdant ES struktūrinių ir sanglaudos fondų projektus. Aplinkos apsaugos ir vidaus reikalų srityse atlikta po tris veiklos auditus (3 lentelė).

2011 m. audito procedūros buvo atliekamos 65 subjektuose. Dažniausiai audito subjektu 2011 m. buvo Aplinkos ministerija (5), Finansų ministerija (5), Vidaus reikalų ministerija (3), Sveikatos apsaugos ministerija (3).

Išsamiai su visų veiklos auditų rezultatais galima susipažinti interneto tinklalapyje www.vkontrolė.lt

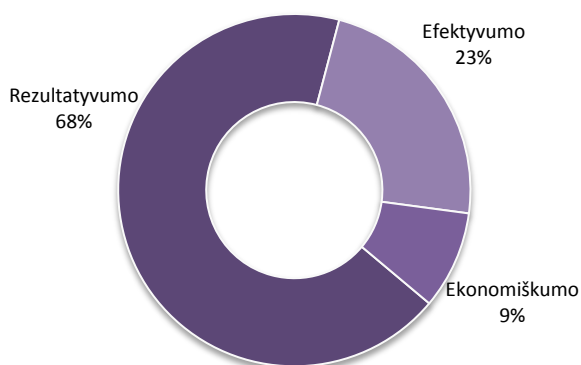
3 lentelė. Atliktų auditų skaičius pagal viešojo sektoriaus veiklos sritis

Viešojo sektoriaus veiklos sritis	Atlikti auditai
Aplinkos apsauga ir statyba	Aplinkos apsaugos rėmimo programų vykdymas Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas Europos regioninės plėtros fondo finansuojami aplinkos apsaugos projektai
Socialinė apsauga ir darbas	Socialinės paramos sistema Valstybinių socialinės globos įstaigų finansavimas
Krašto apsauga ir gynyba	Krašto apsaugos sistemos nekilnojamasis turtas
Sveikatos apsauga	Privalomojo sveikatos draudimo sistema
Švietimas ir mokslas	Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas
Valstybės turto ir finansų valdymas	Bešeimininkio, konfiskuoto ar kitaip valstybei perduoto turto realizavimas ir naikinimas Išlaidų finansavimas vykdant ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus Lietuvos banko biudžeto sudarymas ir vykdymas Lietuvos Vyriausybė sėkmingai skolinasi vidaus rinkoje: kaip šį procesą optimizuoti ir sumažinti skolos valdymo išlaidas
Valstybės ūkis, rinkos kontrolė	Viešųjų pirkimų sistema Vandens tiekimo organizavimas ir kainodara
Energetika	Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metais programos įgyvendinimas Elektros energetikos sektoriaus pertvarka
Vidaus reikalai	Apskričių viršininko administracijų funkcijų perskirstymas Statutinės vidaus tarnybos valdymas Valstybinės reikšmės objektų apsaugos organizavimas
Informacinės sistemos	Viešojo transporto elektroninio bilieto sistemos Lietuvoje Elektroninės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir audito rekomendacijų įgyvendinimas

VEIKLOS AUDITŲ REZULTATAI

Valstybinis veiklos auditas nuo kitų audito rūšių skiriasi tuo, kad jo metu auditų rezultatai leidžia ne tik įvardyti aiškias audito subjektų veiklos problemas, bet ir parodyti sisteminius viešojo sektoriaus veiklos trūkumus. 2011 metais daugiausia (68 proc.) veiklos auditų metu nustatytų problemų buvo susijusios su veiklos rezultatyvumo užtikrinimu (7 pav.).

7 pav. Veiklos auditų metu nustatytų problemų pobūdis (proc.)

Nuolatos stebime ir analizuojame valstybinių auditų rekomendacijų įgyvendinimą, todėl jau šiandien matome priimtus reikšmingus sprendimus, įgyvendinant valstybinių veiklos auditų, baigtų 2011 metais, rekomendacijas:

- Priimti teisės aktų pakeitimai, kuriais siekiama užtikrinti vartotojų teisę gauti patikimas ir kokybiškas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas mažiausiomis sąnaudomis. Įtvirtintas griežtesnis vandens tiekėjų veiklos ir plėtros planų vertinimo bei jų įgyvendinimo reglamentavimas, numatytas vandens tiekėjų būtinųjų sąnaudų ribojimo mechanizmas pagal viešai skelbiamus lyginamosios analizės rodiklius. Numatyta aiški taisyklė normatyvinio pelno dydžiui skaičiuoti, t. y. 5 proc. nuo būtinųjų sąnaudų vandens tiekimui ir nuotekų tvarkymo bei pardavimo veiklose.
- Audituotų subjektų atlikti veiksmai, įgyvendinant rekomendacijas, leidžia taupiau ir racionaliau naudoti Privalomojo sveikatos draudimo fondo piniginius išteklius – tinkamai vykdyti procedūras, sudarant terminuotų indėlių sutartis.
- Priimti teisės aktų pakeitimai užtikrina galimybę gauti vienodą socialinę paramą globojamiems vaikams, nepriklausomai nuo vaiko globos formos. Įgyvendinus rekomendacijas panaikinti reikalavimai skiriant piniginę socialinę paramą būti registruotam teritorinėje darbo biržoje ne trumpiau nei 6 mėn. iš eilės, įtvirtinta, kad lėšos, turinčios tikslinę paskirtį, nebūtų įskaitomos į šeimos ar asmens pajamas skiriant socialinę paramą.
- Įgyvendinant pateiktas rekomendacijas ir atsižvelgiant į užsienio praktiką, vidaus rinkos plėtojimas įvardytas kaip vienas iš pagrindinių Vyriausybės uždavinių skolinimosi gairėse. Įgyvendintos rekomendacijos leido užtikrinti Vyriausybės vertybinių popierių aukcionų didesnę patrauklumą, geresnį investuotojų poreikio supratimą.

INSTITUCIJOS VEIKLOS RODIKLIAI

Planuojant ir organizuojant institucijos veiklą vadovaujamosi bendrais, visoms valstybės institucijoms, įstaigoms ir organizacijoms taikomais strateginio planavimo principais, tarptautine aukščiausiųjų audito institucijų praktika.

2011 m. pagal patvirtintą asignavimų planą Valstybės kontrolei buvo numatyta 24,4 mln. Lt asignavimų (iš jų 3,8 mln. Lt – 2007–2013 m. ES techninės paramos lėšos, įskaitant ir bendrojo finansavimo lėšas). Įgyvendindama pavestas funkcijas 2011 m. Valstybės kontrolė panaudojo 23,5 mln. Lt asignavimų (iš jų 2,9 mln. Lt – 2007–2013 m. ES techninės paramos lėšos, įskaitant ir bendrojo finansavimo lėšas).

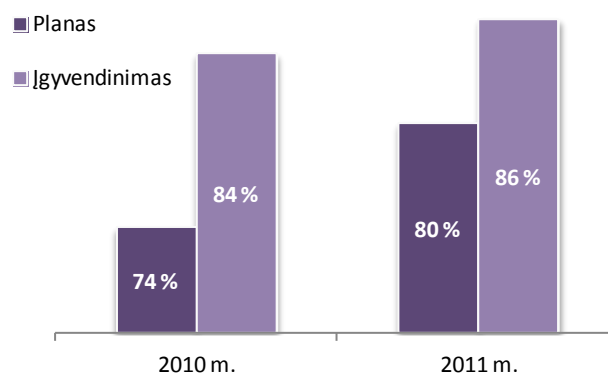
Valstybės kontrolės veiklos rezultatai vertinami pagal nustatytus institucijos strateginio tikslo pasiekimo, institucijos programos įgyvendinimo vertinimo rodiklius, nuolatos stebimas jų pokytis.

2011 metais Valstybės kontrolė viršijo planuotą efekto kriterijų „Viešojo sektoriaus finansų valdymo ir kontrolės sistemų

įvertinimas“. Pasirinktas kriterijus atspindi valstybinių auditų rezultatų audituotuose subjektuose, kuriuose dvejus metus iš eilės atlikti finansiniai (teisėtumo) auditai, vidaus kontrolės vertinimo ir pareiktų nuomonių tipų pokytį įgyvendinus ankstesnių metų rekomendacijas. Lyginant su planuota šio rodiklio reikšme, įgyvendinimas viršijo 32 proc.

Vienas iš svarbiausių valstybinio audito tikslų – padėti audituojamiems subjektams spręsti auditų metu nustatytas veiklos problemas. Kiekvieno audito metu teikiamos audito rekomendacijos, kurių įgyvendinimo lygis pasirinktas Valstybės kontrolės programos „Valstybės turto naudojimo ir biudžeto vykdymo kontrolė“ pasiekto tikslo vertinimo kriterijumi. 2011 metais rekomendacijų įgyvendinimo lygis, lyginant su 2010 metais, padidėjo ir siekė 86 proc. (8 pav.).

8 pav. Rekomendacijų įgyvendinimo lygis 2010–2011 m. (proc.)

Valstybinių auditų rekomendacijų įgyvendinimo lygis – vienas iš reikšmingiausių audito pasiektų rezultatų rodiklis. Rekomendacijų stebėseną rodo, kad audituoti subjektai stengiasi įgyvendinti valstybinių veiklos auditų rekomendacijas.

Įvertinę turimus žmogiškuosius išteklius kasmet planuojame audituoti, 80 proc.

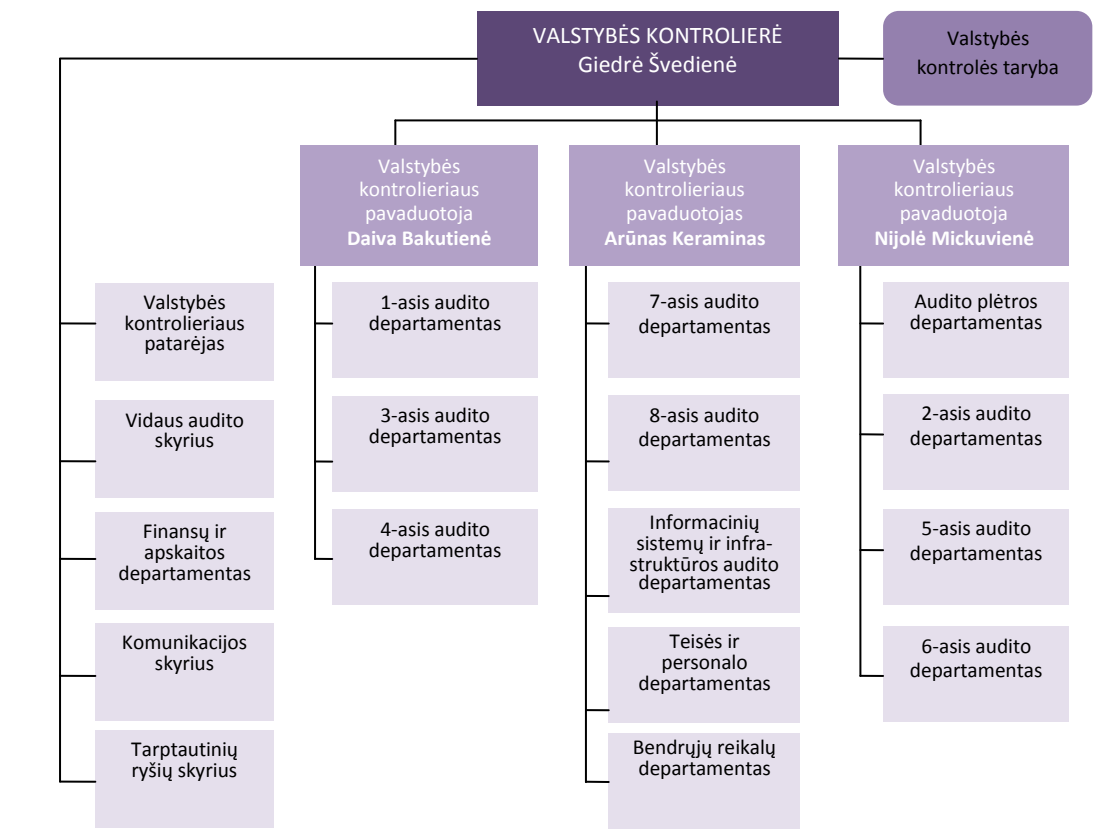
valstybės biudžeto lėšų. 2011 metais auditavome 82,3 proc. visų 2010 metais panaudotų valstybės biudžeto asignavimų. Tai, kad visi įvardyti planuoti veiklos rodikliai yra viršyti, rodo efektyvų turimų finansinių ir žmogiškųjų išteklių paskirstymą planuotoms veikloms vykdyti.

VALDOMI IŠTEKLIAI

Aukščiausioji audito institucija tik turėdama kompetentingą kolektyvą ir tinkamai paskirstydama turimus ribotus finansinius išteklius yra pajėgi pasiekti savo tikslus.

Valstybės kontrolei vadovauja valstybės kontrolierius, kurį penkeriems metams Lietuvos Respublikos Prezidento teikimu skiria Seimas. Valstybės kontrolę sudaro departamentai ir skyriai, būtini valstybiniam auditui įgyvendinti (9 pav.).

9 pav. Valstybės kontrolės 2011 m. struktūra

Kaip patariamoji valstybės kontrolieriaus institucija Valstybės kontrolėje veikia Valstybės kontrolės taryba. Ją sudaro Valstybės kontrolės vadovybė ir padalinių vadovai, kurie bendrai svarsto svarbiausius strateginius institucijos veiklos ir audito klausimus.

Valstybės kontrolės taryba

PERSONALAS

Institucijoje yra devyni departamentai, tiesiogiai įgyvendinantys valstybinio audito funkciją. Iš jų du atlieka auditus ES struktūrinės paramos srityje.

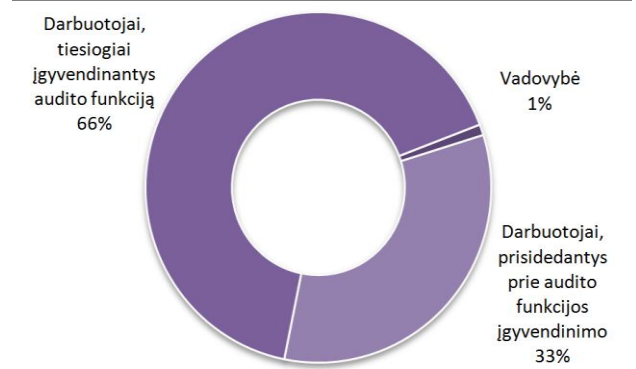
Valstybės kontrolėje 2011 m. pabaigoje dirbo 374 darbuotojai, kurių didžioji dalis (66 proc.) tiesiogiai įgyvendino valstybinio audito funkciją (10 pav.).

Prie netiesiogiai audito funkciją įgyvendinančių Valstybės kontrolės darbuotojų priskiriamas nuolatos su audito grupėmis dirbantis personalas, užtikrinantis, kad būtų sudarytos tinkamos sąlygos audito funkcijai įgyvendinti.

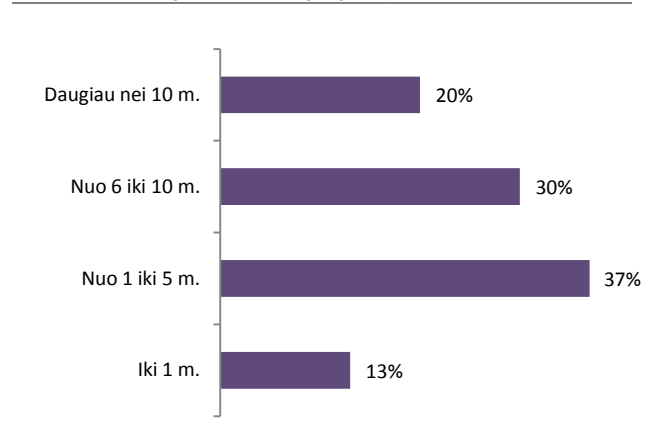
Daugiausia (56 proc.) institucijoje dirbančių valstybinių auditorių atlieka finansinius (teisėtumo) auditus, iš jų 14 proc. atlieka ES struktūrinės paramos auditus. Veiklos auditoriai institucijoje sudaro trečdalį visų auditorių. Dalis jų specializuojasi informacinių sistemų audito srityje ir atlieka IT valdymo auditus valstybės institucijose.

Valstybiniam auditoriui darbo patirtis yra ypač svarbi. Vadovauti valstybinio audito grupėms gali būti skiriami tik tie valstybiniai auditoriai, kurie turi pakankamą darbo patirtį, strateginį mąstymą, vadybos ir vadovavimo įgūdžių. Pusė valstybinių auditorių Valstybės kontrolėje dirba daugiau nei šešerius metus, todėl, mūsų manymu, jie turi pakankamai patirties ne tik vykdyti, bet ir organizuoti valstybinius auditus (11 pav.).

10 pav. Institucijos personalo pasiskirstymas pagal funkcijas (proc.)

11 pav. Auditorių pasiskirstymas pagal darbo patirtį Valstybės kontrolėje (proc.)

2011 metais Valstybės kontrolės organizuoti konkursai į valstybės tarnybą parodė, kad institucija yra patraukli renkantis darbo vietą. Dvidešimtyje surengtų konkursų Valstybės kontrolėje į vieną pareigybę pretendavo daugiau nei du kandidatai. Daugiausia (36,7 proc.) 2011 metais priimta į valstybinių auditorių pareigybes. Nauji darbuotojai ne tik įnešė naujos energijos, bet ir bagažą žinių, sukauptų įvairiose privataus ir viešojo sektoriaus veiklos srityse.

Visi valstybiniai auditoriai turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, o didžioji jų dalis (82 proc.) – magistro kvalifikacinį laipsnį. Tarp valstybinių auditorių, turinčių bakalauro kvalifikacinį laipsnį, yra jauni, perspektyvūs darbuotojai, kurie tuo pačiu metu derina ir universitetines studijas, ir praktinį darbą Valstybės kontrolėje. Džiaugiamės, kad valstybiniai auditoriai siekia tobulinti turimas žinias ir tęsia tiesiogiai su darbu susijusias studijas.

PROFESINIS TOBULĖJIMAS

Nuolatinis tobulėjimas ir mokymasis ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu lygiu organizuojamuose seminaruose ir mokymuose yra būtina sąlyga profesionaliam valstybiniam auditui atlikti. Suprasdami tai, kaip ir kiekvienais metais svarbų dėmesį skyrėme Valstybės kontrolės darbuotojų profesiniam mokymui. Dauguma Valstybės kontrolės darbuotojų 2011 metais dalyvavo kvalifikacijos kėlimo audito srityje ir administracinių gebėjimų tobulinimo renginiuose.

Turimi finansiniai ištekliai riboja mūsų galimybes organizuoti tiek kvalifikacijos kėlimo renginių, kiek, manome, būtų tikslinga ir naudinga, tačiau tinkama tematikos atranka leido pasiekti, kad būtų užtikrintas nenutrūkstamas profesinių žinių gilinimas. Iš viso mokymo renginiams organizuoti institucijoje 2011 metais išleista 350 tūkst. Lt. Didžioji šios sumos dalis (92 proc.) – ES paramos lėšos

2012 metų veiklos kryptys šioje srityje nesikeičia. Sieksime ir toliau plėsti turimas žinias, įvertinę galimybes dalyvauti mokymo renginiuose. Keldami Valstybės kontrolės darbuotojų profesinę kompetenciją sieksime tapti žinių centru, atvira bendradarbiavimui institucija, kurios nuomone ir atliekamu darbu būtų remiamasi priimant svarbius valstybei sprendimus.

BENDRADARBIAVIMAS IR PARTNERYSTĖ

Turime sukaupę pakankamai žinių ir patirties, kuria galime dalytis su kitomis institucijomis, stebėti jų veiklos rezultatus ir pasikeitimus, teikti pasiūlymus dėl bendrų veiklos rezultatų tobulinimo.

BENDRADARBIAVIMAS SU SEIMU

Valstybės kontrolė yra Seimui atskaitinga institucija. Bendradarbiaujant su Seimu siekiama didinti valstybinio audito poveikį, parlamentinės kontrolės priemonėmis prisidėti prie valstybinio audito ataskaitose pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo kontrolės. Valstybės kontrolės strateginis partneris – Seimo Audito komitetas.

Seimo komitetuose 2011 metais svarstyti 40-ies valstybinių auditų rezultatai. Dalis auditų (16) baigti 2011 metais, iš jų 8 finansinio (teisėtumo) ir 8 veiklos auditai. Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2010 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir valstybės biudžeto vykdymo vertinimo buvo svarstoma visuose Seimo komitetuose. Nemažai dėmesio Seime sulaukė Vandens tiekimo organizavimo ir kainodaros, Statutinės vidaus tarnybos valdymo valstybinių auditų rezultatai. Daugiausia svarstymų 2011 m. organizuota Seimo Audito, Aplinkos apsaugos ir Teisės ir teisėtvarkos komitetuose.

PAGALBA SAVIVALDYBIŲ KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBOMS

Praėjusiais metais daug dėmesio skyrėme bendradarbiavimui su mūsų strateginiais partneriais savivaldoje – Savivaldybių kontrolės ir audito tarnybomis.

Pasirašėme susitarimus su 19 savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų. Įsipareigojome teikti tarpusavio pagalbą, keistis informacija, derinti audito strategijas, kad savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai atliekant

2011 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditą būtų užtikrinta reikiama audito kokybė.

Tikime, kad tai padės pasirengti kokybiškam savivaldybių 2011 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio auditui ir būsimam Nacionalinio ataskaitų rinkinio auditui.

RYŠIAI SU AKADEMINE BENDRUOMENE

Dvišaliais susitarimais įtvirtinome bendradarbiavimą tarp aukščiausios audito institucijos ir akademinės bendruomenės. Kad galėtume dalytis teorinėmis žiniomis ir patirtimi audito, apskaitos, ekonomikos ir kitais klausimais, pasirašėme ketinimų protokolą dėl bendradarbiavimo plėtojant ryšius studijų, mokslo ir praktinės veiklos srityse su Vilniaus universitetu ir bendradarbiavimo susitarimą su Mykolo Romerio universitetu. Bendradarbiavimo tikslas – gerinti specialistų rengimo kokybę, plėsti studijose įgytų žinių tiesioginį pritaikymą valstybinio audito veikloje, kelti valstybės tarnautojų kvalifikaciją, vykdyti bendrus projektus, skleidžiant audito žinias. Tikimės, kad šis bendradarbiavimas bus abipusiai naudingas. Valstybės kontrolei reikalingi kompetentingi specialistai, o su universitetais vykdomi bendri projektai suteiks studentams galimybę įgyti tiek teorinių, tiek praktinių žinių apie valstybinį auditą, kurios gali būti naudingos renkantis tolesnį karjeros kelią.

AUDITORIŲ, ATLIEKANČIŲ AUDITĄ VIEŠAJAME SEKTORIUJE, BENDRADARBIAVIMAS

Skleisdami žinias apie viešajame sektoriuje atliekamus įvairių rūšių auditus, 2011 metais aktyviai vykdėme 2010 metais pasirašyto daugiašalio susitarimo su Finansų ministerija, Lietuvos auditorių rūmais, Vidaus auditorių asociacija ir Savivaldybių kontrolierių asociacija 2011–2015 metų priemonių planą.

Praėjusių metų renginiai parodė, kad visų audito rūšių atstovai yra suinteresuoti ne tik stebėti kolegų darbą, bet ir įsitraukti į bendras audito kokybės gerinimo, audito poveikio didinimo iniciatyvas. 2011 metais organizuotas ne vienas renginys, kuriame visos susitarimo šalys keitėsi turima informacija ir sukaupta patirtimi. Spalio mėnesį vykusiam seminare diskutavome tema „Auditas viešajame sektoriuje: koks jis?“.

Buvo išgirstos visų susitarimo šalių atstovų nuomonės apie jų atliekamo audito svarbą viešajame sektoriuje, aptartos visų audito rūšių platesnio bendradarbiavimo galimybės.

Gruodžio mėnesį vykusiam renginyje aktyviai diskutuota tema „Kvalifikacijos kėlimo programos – auditorių profesinis tobulėjimas“. Ši tema ypač svarbi auditoriams, nes profesinis tobulėjimas, kvalifikacijos kėlimas audito srityje yra viena iš audito kokybės gerinimo priemonių.

Dar vienas svarbus žingsnis žengtas 2011 m. pabaigoje, kai visos susitarimo šalys sudarė darbo grupę skirtingų audito grandžių naudojamoms viešojo sektoriaus subjektų vidaus kontrolės vertinimo metodikoms peržiūrėti. Ši grupė turės ne tik peržiūrėti metodikas, bet ir įvardyti bendrus vertinimo aspektus, kurie galėtų būti vertinami, vadovaujantis bendrais principais.

Įgyvendinus 2011–2015 m. bendradarbiavimo programos priemones, visuomenės, valdžios institucijų, audituojamų subjektų žinios apie auditą šalyje bus išsamesnės, audito darbai geriau koordinuoti, o su gerosios audito praktikos pavyzdžiais auditoriai galės ne tik susipažinti, bet ir naudotis kasdienėje veikloje.

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS

Valstybės kontrolė nuolat palaiko ir plėtoja tarptautinius ryšius su Europos Sąjungos ir kitų valstybių aukščiausiosiomis audito institucijomis, dalyvauja Ryšių palaikymo komiteto ir šio komiteto darbo grupių veikloje.

Aktyviai bendradarbiaujame su Europos Audito Rūmais, su kuriais dar 1996 metais buvo pasirašyta bendradarbiavimo deklaracija. Tai institucija, iš kurios galime pasisemti patirties, o diskutuojant įvairiais audito klausimais gauti abipusę naudą.

Europos Audito Rūmų narė Rasa Budbergytė 2011 metais Valstybės kontrolėje lankėsi du kartus. Ji pristatė 2009 ir 2010 metų Europos Audito Rūmų veiklos rezultatus. Susitikimų metu apžvelgti pagrindiniai ES biudžeto vykdymo aspektai, Lietuvos padėtis šalių narių atžvilgiu, supažindinta su Rūmų veiklos pokyčiais.

Europos Audito Rūmų atstovų vizitas
Valstybės kontrolėje

2011 m. gegužės mėnesį Valstybės kontrolėje lankėsi Europos Komisijos narys Algirdas Šemeta, atsakingas už mokesčius ir muitų sąjungą, auditą ir kovą su sukčiavimu.

Susitikimo metu buvo aptartas ES šalių narių aukščiausiųjų audito institucijų vaidmuo atliekant ES fondų finansinę kontrolę, ES Finansinio reglamento peržiūros eiga, siūlomi finansinių procesų supaprastinimo instrumentai, išsiaiškintas Lietuvos požiūris šiais klausimais ir aptarti kiti aktualūs dalykai. Diskutuota ir apie Europos Komisijos, Europos Audito Rūmų ir aukščiausiųjų audito institucijų bendradarbiavimo galimybes.

Europos Komisijos nario A. Šemetos vizitas Valstybės kontrolėje

Nuo 1992 metų Valstybės kontrolė yra Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI), o nuo 1993 metų ir jos regioninės darbo grupės Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (EUROSAI) narė. Taip pat dalyvaujame EUROSAI Aplinkos apsaugos audito ir Informacinių technologijų darbo grupių veikloje. Valstybės kontrolė yra aktyvi INTOSAI Profesinių standartų komiteto ir šio komiteto Finansinio audito gairių, Atitikties audito standartų, Vidaus kontrolės standartų bei Apskaitos ir ataskaitų pakomitečių, Valstybės skolos, Informacinių technologijų audito, Aplinkos apsaugos audito, Programų vertinimo ir Pagrindinių nacionalinių rodiklių darbo grupių narė.

2011 metais aktyviai įsitraukėme į EUROSAI strateginio plano 2011–2017 metams tikslų įgyvendinimą. Patvirtinus EUROSAI strateginį planą, organizacijos strategija įgyvendinama pagal 4 tikslus – 1. Gebėjimų stiprinimas, 2. Profesiniai standartai, 3. Dalijimasis žiniomis, 4. Valdymas ir komunikacija. 2011 metais mes tapome pirmo, antro ir trečio tikslų grupių nariais.

Dalyvavimas tarptautinėje veikloje sudaro sąlygas perimti kitų šalių aukščiausiųjų audito institucijų patirtį ir skleisti savąją, dalyvaujant bendruose renginiuose, konferencijose, mokymuose ir seminaruose, atliekant bendrus auditus ir keičiantis profesine informacija.

2011 m. baigėsi INTOSAI Plėtros iniciatyvos tarptautinis gebėjimų stiprinimo projektas „Valstybės skolos valdymo auditas“, kuriame Valstybės kontrolės auditoriai dalyvavo nuo 2009 metų. Projektas apėmė specialistų iš įvairių regionų aukščiausiųjų audito institucijų mokymus. Projekte dalyvavo 31 aukščiausiųjų audito institucija iš viso pasaulio.

Tai ilgalaikis projektas, kuris vykdytas kartu su Jungtinių Tautų prekybos ir plėtros konferencijos Skolos valdymo ir finansinės analizės sistemos programa, Jungtinių Tautų mokymo ir tyrimų institutu ir INTOSAI Valstybės skolos darbo grupe. Projektas apėmė dviejų mėnesių specialistų mokymus nuotolinio valdymo būdu, audito atlikimą pagal pasirinktą temą valstybės skolos valdymo srityje, Valstybės skolos valdymo audito metodikos parengimą ir patvirtinimą.

Valstybės kontrolė, vykdydama projektą, atliko veiklos auditą „Lietuvos Vyriausybė sėkmingai skolinasi vidaus rinkoje: kaip ši procesą optimizuoti ir sumažinti skolos valdymo išlaidas“. 2012 m. pirmąjį pusmetį planuojama patvirtinti projekto metu parengtą Skolos valstybės vardu valdymo audito metodiką.

2011 m. birželio mėnesį Vilniuje buvo surengtas INTOSAI Valstybės skolos darbo grupės, kurioje Valstybės kontrolė dalyvauja nuo 1997 metų, posėdis. Kartu su šešiolikos šalių aukščiausiųjų audito institucijų ekspertais

dalydamiesi patirtimi Lietuvos valstybiniai auditoriai ieškojo būdų, kaip racionaliau valdyti valstybės skolą.

Tai pirmasis tokio masto ir svarbos aukščiausiųjų audito institucijų atstovų renginys Lietuvoje. Posėdyje daug dėmesio skirta Lietuvos valstybės skolos valdymo patirčiai aptarti. Taip pat buvo pristatyti ir Valstybės kontrolės atlikto valstybės skolos valdymo audito, kurį atliekant buvo glaudžiai bendradarbiaujama su INTOSAI darbo grupe, rezultatai.

INTOSAI Valstybės skolos darbo grupės
posėdis Lietuvoje

2011 m. birželio mėnesį Valstybės kontrolėje lankėsi Europos Tarybos vietos ir regionų valdžių kongreso atstovai, stebintys, kaip Lietuvoje laikomasi pagrindinių Europos vietos ir regionų demokratijos standartų, ypač 1999 metais mūsų šalies ratifikuotos Europos vietos savivaldos chartijos.

Europos Tarybos ekspertai domėjosi valstybinio audito Lietuvoje planavimo procesu, taip pat vietos valdžios finansavimo modeliu, savivaldybių biudžetų sudarymo principais, kitais klausimais.

Susidomėjimas valstybinių auditų rezultatais rodo, kad jų metu surinkti įrodymai ne tik skatina teigiamą viešojo sektoriaus pokytį, bet ir leidžia prisidėti prie teigiamo šalies įvaidžio formavimo.

DVIŠALIS BENDRADARBIAVIMAS

Vien tik valstybinio audito pažangos tarptautiniu lygmeniu stebėjimas jau nebėra pakankama priemonė Valstybės kontrolei. Turime sukauptę pakankamai žinių ir patirties, kuriomis galime dalytis su kitomis aukščiausiosios audito institucijomis, turinčiomis panašią istorinę patirtį ir raidos tendencijas, stebėti jų veiklos rezultatus ir pasikeitimus, teikti pasiūlymus dėl audito metodikos tobulinimo.

Gruzijos kontrolės rūmų delegacijos vizitas
Valstybės kontrolėje

2011 metais pasirašytas supratimo memorandumas su Gruzijos kontrolės rūmais, numatant valstybinių auditorių bendradarbiavimą diegiant pažangias audito metodikas ir gerąją praktiką.

Pagrindinės institucijų bendradarbiavimo kryptys: keistis patirtimi tobulinant valstybinio išorės audito metodiką, bendradarbiauti personalo mokymo ir profesinių standartų tobulinimo srityje, keistis informacija gerinant profesines ir technines auditorių žinias ir kt.

Lenkijos aukščiausioji audito institucija, vertindama Lietuvos aukščiausiosios audito institucijos patirtį, pakvietė Valstybės kontrolės atstovus dalyvauti atliekant Lenkijos aukščiausiųjų kontrolės rūmų ekspertinį vertinimą audito proceso valdymo srityje. Ekspertinio vertinimo tema: „Audito proceso valdymas“. Vertinimas bus atliekamas vadovaujantis Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (INTOSAI) ekspertinės peržiūros principais ir apims šiuos

klausimus: audito atranką, planavimą, įgyvendinimą, audito ataskaitas ir poauditinę veiklą, kurios metu stebimi tolesni veiksmai ir priemonės įgyvendinant aukščiausiosios audito institucijos rekomendacijas. Šiame projekte Lietuva dalyvaus kartu su Austrijos, Danijos ir Nyderlandų aukščiausiosiomis audito institucijomis.

Dar viena aukščiausiųjų audito institucijų bendradarbiavimo forma – bendrų tarptautinių auditų atlikimas, siekiant bendrai spręsti šalims aktualias problemas. 2011 metais priėmėme Danijos Karalystės aukščiausiosios audito institucijos kvietimą dalyvauti jos vadovaujame šiltnamio efektą sukeliančių dujų (CO₂) išmetimo leidimų prekybos sistemos audite. Tikime, kad bus svarbūs ne tik šio audito rezultatai, bet ir pats procesas, nes galėsime stebėti kitų institucijų veiklos principus, derinti bendrus audito klausimus, sužinoti kitų šalių patirtį audituojamoje srityje.

Aukščiausioji audito institucija kiekvienoje šalyje vykdo panašią misiją, todėl bendravimas su kitų šalių institucijomis yra vienas iš būdų ne tik įvertinti save kitų institucijų atžvilgiu, bet ir pasisemti valstybinio audito atlikimo, veiklos organizavimo ir vykdymo patirties.

KITI VALSTYBĖS KONTROLĖS DARBAI

EKSPERTINIAI VERTINIMAI

Valstybinių auditų atlikimas – pagrindinė ir esminė Valstybės kontrolės funkcija, tačiau, be šios funkcijos, valstybiniai auditoriai ir kiti institucijos darbuotojai atlieka ir kitus darbus, kurie prisideda prie viešojo sektoriaus efektyvumo didinimo ir veiklos tobulinimo.

2010 metais svarstant Valstybės kontrolės 2009 metų veiklos ataskaitą Seimas nutarimu³ pasiūlė operatyviai reaguoti į atvejus, kai valstybės turtas valdomas, naudojamas ir juo disponuojama galbūt neefektyviai ir neteisėtai, atlikti riboto masto valstybinius auditus. Suprasdami šio siūlymo svarbą, kiekvienais metais, įvertinę turimas galimybes, stengiamės atlikti tokius auditus arba tyrimus, nors tam reikia papildomų audito išteklių, suplanuotų darbų terminų pakeitimo ar visiško atsisakymo.

Lietuvos radijo ir televizijos komisijos gautų lėšų panaudojimo vertinimas

2011 metais Valstybės kontrolė, vykdydama Seimo nutarimą⁴, atliko Lietuvos radijo ir televizijos komisijos 2006–2010 metais gautų lėšų panaudojimo teisėtumo vertinimą. Audito metu nagrinėjome Komisijos steigimo aplinkybes, struktūrą ir nuostatus, gautas pajamas iš transliuotojų, retransliuotojų ir užsakomųjų paslaugų teikėjų mokamų privalomų įmokų, paraiškų licencijoms gauti ir licencijos sąlygoms pakeisti nagrinėjimo mokesčių, taip pat vertinome komisijos narių ir administracijos darbuotojų darbo užmokesčio teisėtumą.

VšĮ Nacionalinio kraujo centro veikla

2011 metais Valstybės kontrolė, įgyvendindama Seimo Audito ir Sveikatos reikalų

komitetų siūlymą⁵, vertino VšĮ Nacionalinis kraujo centras ūkinę ir finansinę veiklą ir šaldytos plazmos perdirbimo 2005–2009 metais rezultatus.

Metadono vartojimo Lietuvoje tyrimas

2011 metais Valstybės kontrolė, vykdydama Seimo nutarimą⁶, atliko metadono vartojimo Lietuvoje 2009–2010 metais tyrimą, ypač atkreipiant dėmesį į metadono poreikio nustatymą, apskaitą ir kontrolę, įvežimą į Lietuvos Respubliką, išvežimą iš jos, metadono vartojimą areštiniuose, gydymo ir nesyndromo tikslais.

Nuomonės pateikimas Generalinės prokuratūros prašymu

Atsižvelgiant į Generalinės prokuratūros prašymą ikiteisminio tyrimo procese pateikti Valstybės kontrolės nuomonę dėl AB „Klaipėdos nafta“ sudarytų sutarčių ir sandorių su privačia bendrove ir nustatyti, ar buvo efektyviai valdomas ir naudojamas valstybės turtas, ar bendrovei buvo padaryta žala, institucijoje buvo sudaryta darbo grupė, kuri parengė Valstybės kontrolės nuomonę nurodytais klausimais.

Pagalba nustatant galimus viešojo intereso pažeidimus

Vilniaus apygardos prokuratūra kreipėsi į Valstybės kontrolę, prašydama padėti prokurorui nustatyti galimus viešojo intereso pažeidimus, nagrinėjant medžiagą dėl galimų teisės aktų pažeidimų, vykdančią Valstybinio jaunimo teatro pastatų Vilniuje, Arklių g. 5 ir Karmelitų g. 2, rekonstravimą. Paaiškinimą Vilniaus apygardos prokuratūrai pateikėme 2011 m. pabaigoje.

³ Lietuvos Respublikos Seimo 2010-09-28 nutarimas Nr. XI-1043 „Dėl Valstybės kontrolės 2009 m. veiklos ataskaitos“.

⁴ Lietuvos Respublikos Seimo 2011-06-23 nutarimas Nr. XI-1530 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti valstybinį auditą“.

⁵ Lietuvos Respublikos Seimo Audito ir Sveikatos reikalų komitetų 2010-03-17 sprendimas Nr. 141-S-9/111-S-6.

⁶ Lietuvos Respublikos Seimo 2011-06-30 nutarimas Nr. XI-1573 „Dėl metadono naudojimo teisėtumo“, 3 str. 1 d.

ĮGYVENDINAMI PROJEKTAI

Sumažėjus finansiniams ištekliams iš valstybės biudžeto, nuolatos ieškome būdų, kaip plėtoti institucijos veiklą, gerinti valstybinio audito kokybę, didinti audito poveikį. 2011 metais Valstybės kontrolė įgyvendino tris ES ir biudžeto lėšomis finansuojamus projektus:

- Valstybės kontrolės veiklos procesų gerinimas diegiant kokybės vadybos metodus;
- Valstybės kontrolės veiklos valdymo tobulinimas;
- Valstybės kontrolės darbuotojų specialiųjų kompetencijų tobulinimas.

Valstybės kontrolės veiklos procesų gerinimas diegiant kokybės vadybos metodus

2011 metais baigtas įgyvendinti projektas „LR valstybės kontrolės veiklos procesų gerinimas diegiant kokybės vadybos metodus“, kurio metu institucijoje pradėta diegti veiklos procesų vertinimo pagal LEAN filosofiją sistema. Šio projekto metu įvertinti Valstybės kontrolės veiklos procesai, atlikta išorinė finansinių ir veiklos auditų peržiūra, parengtos rekomendacijos tolesniam veiklos procesų tobulinimui, parengta 2011–2015 metų valstybinio audito strategija. Bendra projekto vertė beveik 450 tūkst. Lt. Projektas įgyvendintas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonę VP1-4.3-VRM-01-V „Viešųjų paslaugų kokybės iniciatyvos“.

Valstybės kontrolės veiklos valdymo tobulinimas

Baigus projektą „LR valstybės kontrolės veiklos procesų gerinimas diegiant kokybės vadybos metodus“ parengtos rekomendacijos institucijos veiklos efektyvumo didinimui paskatino inicijuoti ir įgyvendinti kitą projektą –

„Valstybės kontrolės veiklos valdymo tobulinimas“. Šio projekto tikslas – sukurti ir įdiegti Valstybės kontrolės veiklos planavimo ir stebėsenos sistemą, pagrįstą LEAN filosofija ir projektinio valdymo principais. Šio projekto metu planuojama sukurti ir įdiegti institucijos planavimo ir stebėsenos sistemą, patobulinti turimas informacines posistemas ir susieti su naujai surkurta sistema. Bendra projekto vertė 560 tūkst. Lt. Projektas įgyvendinamas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonę VP1-4.1-VRM-01-V „Viešojo administravimo subjektų sistemos tobulinimas“.

Valstybės kontrolės darbuotojų specialiųjų kompetencijų tobulinimas

2011 metais buvo tęsiamas 2010-aisiais pradėtas vykdyti projektas „LR valstybės kontrolės darbuotojų specialiųjų kompetencijų tobulinimas“, įgyvendinamas pagal Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 4 prioriteto „Administracinių gebėjimų stiprinimas ir viešojo administravimo efektyvumo didinimas“ priemonę VP1-4.2-VRM-01-V „Valstybės institucijų ir įstaigų dirbančiųjų kvalifikacijos tobulinimas“. Projekto veiklos skirtos Valstybės kontrolės darbuotojų profesinei kompetencijai tobulinti. Valstybiniams auditoriams ir specialistams, dalyvaujantiems audite, rengiami mokymai, susiję su finansiniais ir veiklos auditais, informacinių sistemų priežiūra ir auditais, taip pat mokymai, skirti vadybinei ir administracinei kompetencijai tobulinti. Bendra projekto vertė – kiek daugiau nei vienas milijonas litų. Per dvejus projekto įgyvendinimo metus mokymuose dalyvavo daugiau nei 200 Valstybės kontrolės darbuotojų.

PRIEDAI

2011 M. ATLIKTI VALSTYBINIAI AUDITAI

Išvados dėl valstybės ataskaitų

Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos

Išvada dėl Lietuvos Respublikos 2010 m. valstybės skolos, suteiktų paskolų iš valstybės vardu pasiskolintų lėšų ir suteiktų valstybės garantijų ataskaitų

Išvada dėl 2010 m. valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos

Išvada dėl 2012 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto

Finansiniai (teisėtumo) auditai

Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų auditai

Sanglaudos fondo (ISPA) projektas Nr. 2003/LT/16/P/PE/015 „Plungės nuotekų valymo įrenginių rekonstravimas, nuotekų tinklų išplėtimas ir vandentiekio tinklų renovacija“

Sanglaudos fondo projektas Nr. 2004/LT/16/C/PE/003 „Utenos regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“

Sanglaudos fondo projektas Nr. 2005/LT/16/C/PE/003 „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“

Sanglaudos fondo projektas Nr. 2003/LT/16/C/PE/016 „Telšių regiono atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“

Sanglaudos fondo (ISPA) projektas Nr. 2002/LT/16/P/PE/014 „Mažeikių miesto nuotekų valymo įrenginių statyba“

Sanglaudos fondo projektas Nr. 2004/LT/16/C/PT/007 „Kauno geležinkelio tunelio renovacija“

Europos Bendrijų iniciatyvos INTERREG IIIA Lietuvos, Lenkijos ir Rusijos Federacijos (Kaliningrado srities) kaimynystės programa

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, valdymo ir kontrolės sistema ir 2010 metais Europos Komisijai deklaruotos išlaidos

Valstybės įstaigų ir savivaldybių audita

Finansinio (teisėtumo) audito subjektai	Nuomonė dėl 2010 m.		Vidaus kontrolės vertinimas
	biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir kitų ataskaitų duomenų	valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo	
Aplinkos apsauga			
Aplinkos ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Socialinė apsauga ir darbas			
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Energetika			
Energetikos ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Sveikatos apsauga			
Sveikatos apsaugos ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Nacionalinė sveikatos taryba	Sąlyginė	Sąlyginė	Nevertinta
Krašto apsauga ir gynyba			
Krašto apsaugos ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Gerai
Švietimas ir mokslas			
Švietimo ir mokslo ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Kauno technologijos universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Lietuvos kūno kultūros akademija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Aleksandro Stulginskio universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Klaipėdos universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Šiaulių universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Vytauto Didžiojo universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Vilniaus Gedimino technikos universitetas	Neigiama	Sąlyginė	Patenkinamai
Lietuvos edukologijos universitetas	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Lietuvos mokslo taryba	Besąlyginė	Neigiama	Silpnai
Kultūra			
Kultūros ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Lietuvos dailės muziejus	Besąlyginė	Sąlyginė	Gerai
Teisingumas			
Teisingumo ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Nacionalinė teismų administracija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Transportas ir komunikacijos			
Susisiekimo ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai

Finansinio (teisėtumo) audito subjektai	Nuomonė dėl 2010 m.		Vidaus kontrolės vertinimas
	biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir kitų ataskaitų duomenų	valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo	
Valstybinė kelių transporto inspekcija prie Susisiekimo ministerijos	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Užsienio reikalai			
Užsienio reikalų ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Valstybės ūkis ir rinkos kontrolė			
Ūkio ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Vidaus reikalai			
Vidaus reikalų ministerija	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Žemės ūkis			
Žemės ūkio ministerija	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Valstybės turto ir finansų valdymas			
Finansų ministerija	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Kiti (Seimui ir Vyriausybei atskaitingos įstaigos ir kitos institucijos)			
Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Vyriausybinių ryšių centras prie Valstybės saugumo departamento	Besąlyginė	Besąlyginė	Gerai
Valstybės biudžeto dotacijų ir subsidijų savivaldybėms naudojimas			
Vilniaus miesto savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Trakų rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Visagino savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Kauno miesto savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Kauno rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Alytaus miesto savivaldybė	Besąlyginė	Besąlyginė	Patenkinamai
Kėdainių rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Raseinių rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai

Finansinio (teisėtumo) audito subjektai	Nuomonė dėl 2010 m.		Vidaus kontrolės vertinimas
	biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir kitų ataskaitų duomenų	valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo	
Kaišiadorių rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Marijampolės savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Klaipėdos miesto savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Palangos miesto savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Pagėgių savivaldybė	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Panevėžio miesto savivaldybė	Sąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Šiaulių miesto savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Pasvalio rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai
Akmenės rajono savivaldybė	Besąlyginė	Sąlyginė	Patenkinamai

Ribotos apimties auditai

Apskričių viršinininko administracijų likvidavimo eigos, susijusios su valstybės lėšų ir turto valdymu, naudojimu ir disponavimu jais, įvertinimas

Lietuvos radijo ir televizijos komisija („2006–2010 metais gautų lėšų panaudojimo teisėtumo įvertinimas“)

Valstybės fondų auditai

Finansinio (teisėtumo) audito subjektai	Nuomonė dėl 2010 m.		Vidaus kontrolės vertinimas
	biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir kitų ataskaitų duomenų	valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo	
Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo fondas	Nuomonė nepareikšta	Besąlyginė	Gerai
Privalomojo sveikatos draudimo fondas	Sąlyginė	Nuomonė nepareikšta	Patenkinamai
Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fondas	Nuomonė nepareikšta	Nuomonė nepareikšta	Nevertinta
Muitinės mokesčių fondas	Nuomonė nepareikšta	Nuomonė nepareikšta	Gerai

Veiklos auditai

Aplinkos apsauga

- Aplinkos apsaugos rėmimo programų vykdymas
- Statybų srities specialistų ir įmonių atestavimas
- Europos regioninės plėtros fondo finansuojami aplinkos apsaugos projektai

Socialinė apsauga ir darbas

- Socialinės paramos sistema
- Valstybinių socialinės globos įstaigų finansavimas

Sveikatos apsauga

- Privalomojo sveikatos draudimo sistema

Krašto apsauga ir gynyba

- Krašto apsaugos sistemos nekilnojamasis turtas

Švietimas ir mokslas

- Sąveikos tarp mokslo ir verslo skatinimas

Valstybės turto ir finansų valdymas

- Bešeimininkio, konfiskuoto ar kitaip valstybei perduoto turto realizavimas ir naikinimas
- Išlaidų finansavimas vykdant ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų projektus
- Lietuvos banko biudžeto sudarymas ir vykdymas
- Lietuvos Vyriausybė sėkmingai skolinasi vidaus rinkoje: kaip šį procesą optimizuoti ir sumažinti skolos valdymo išlaidas

Valstybės ūkis ir rinkos kontrolė

- Viešųjų pirkimų sistema
- Vandens tiekimo organizavimas ir kainodara

Vidaus reikalai

- Apskričių viršininko administracijų funkcijų perskirstymas
- Statutinės vidaus tarnybos valdymas
- Valstybinės reikšmės objektų apsaugos organizavimas

Energetika

- Nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo didinimo 2006–2010 metais programos įgyvendinimas
- Elektros energetikos sektoriaus pertvarka

Informacinės sistemos

- Viešojo transporto elektroninio bilieto sistemos Lietuvoje
- Elektroninės sveikatos informacinės sistemos plėtra ir audito rekomendacijų įgyvendinimas